

Esteve Plantada: 'La cultura ens ofereix un esperit crític que ens pot dur a replantejaments estructurals'.

Publicat per [Interacció](#) [1] el 17/04/2024 - 12:00

Amb motiu de l'Espai Claustre 'La cultura com a prioritat: per què hem de situar-la al capdavant de tot?', celebrat al Pati Manning el 5 de març, i organitzat pel CERC, hem tingut amb nosaltres Esteve Plantada, escriptor, periodista i gestor cultural, que en aquesta entrevista ens parla de situar la cultura en el centre de la nostra societat, tot partint de propostes concretes i amb l'horitzó de la celebració d'un nou Congrés de la Cultura Catalana.

En el nostre àmbit tots tenim clar que la cultura ha de ser una de les grans prioritats del país, però això no és percebut de la mateixa manera fora del sector. Per què creus que costa tant que la societat i els responsables polítics s'adonin d'aquesta necessitat urgent?

Hi ha una cosa evident: tots els que ens dediquem a la cultura tenim clar que ha de ser una prioritat i que les polítiques públiques en matèria cultural són essencials. Però en canvi no hi ha una correlació entre la realitat i la inversió pressupostària. Aquí ens trobem amb el mite del dos per cent del pressupost. I encara no hi hem arribat! Per tant: ¿com pot ser que polítiques culturals que es vinculen amb l'educació, amb la cohesió, amb el desenvolupament personal, amb l'accés igualitari i també amb l'oci no tinguin aquesta correlació directa? I per què passa això? Doncs perquè no interessa tenir ciutadans en igualtat de condicions, amb accés igualitari i capacitat crítica. També és veritat que convé tenir la societat entretinguda amb altres coses. La cultura ens ofereix esperit crític i un bagatge de reflexions que ens poden dur a replantejaments estructurals. Per tant, convé que estigui en un àmbit reduït. I a més hi ha la tendència a associar cultura amb elit. I com que és vista com una cosa elitista, de difícil accés i comprensió, hi ha gent que no hi accedeix.

Podem dir que a Catalunya hi ha dos moments tres moments de revifalla cultural: el Modernisme, el Noucentisme i la República. Creus que hem d'anar cap a un quart gran moment de la cultura?

Totalment d'acord. Si mirem el pes que tingué la cultura a la Mancomunitat i la Generalitat republicana i el comparem amb la situació que tenim ara, la conclusió és una mica frustrant. En aquell moment es va entendre que per articular un país, és a dir, per articular la societat cultural i nacional, entesa com una cultura compartida, la catalana, amb la seva llengua, era important apostar per la cultura. Perquè un país es vertebrava així. Jo sempre dic que la cultura és el ciment, allò que compacta la societat. El Modernisme va ser el primer esclat, mentre que el Noucentisme va fer l'aposta institucional, amb serveis estructurals i programes estratègics per articular el país. Vam tenir un moment, en acabar la dictadura, quan es va fer el Congrés de Cultura Catalana, que va tenir un gran impacte. I ara mateix, la societat civil és qui ha de dir cap a on anem, què som i què volem ser, i també què és el que defineix aquest nosaltres. I aquest nosaltres és la cultura. La gent associa la cultura, ben sovint, a una part performativa, als artistes i creadors. I la cultura és molt més que això. És com ens desplaçem d'un lloc a l'altre, com és el nostre territori, quin urbanisme hi ha... El Congrés va proporcionar, durant cinc dècades, un marc consensuat, de convivència. Ara som en un moment clau, perquè s'ha tocat fons per diversos motius conjunturals. Per tant, ha arribat el moment de tornar a aturar-nos per proposar un nou pacte per a la cultura i parlar de drets culturals. I també per proposar alguna cosa similar als plantejaments del Congrés dels setanta, per tornar a redefinir aquests aspectes.

La Mancomunitat va aixecar un país, des del punt de vista cultural, amb recursos molt limitats... Potser des de llavors la cultura no ha tornat a estar al centre.

La Mancomunitat va fer una tasca ingent. Joan Fuster deia que la Mancomunitat fou el període constituent de la

cultura catalana. Va ser el moment en què es posaren les bases del que ha de ser la cultura catalana moderna, amb unes infraestructures i un teixit molt ben pensat i articulat. Durant la Mancomunitat, l'articulació conjunta del territori va ser important, perquè el territori estava desmembrat. I a més es va crear l'Institut d'Estudis Catalans, la Xarxa de Biblioteques Populars, el Pla d'Escoles Locals, etcètera. I pel que fa als pressupostos, també era diferent, abans hi havia una aposta molt més clara pel factor cultural. Hem perdut llençols pel camí.

Esteve Plantada actualment és el director del Congrés de Cultura Catalana

Ens fa falta una classe política més conscient del pes de la cultura, o trobes que aquesta situació no és sinó un reflex de la societat que tenim?

És un reflex de la societat que tenim. Però la societat que tenim és la que hem creat nosaltres. Ens calen polítics amb una sensibilitat i una formació molt més especialitzada en cultura. Per nosaltres, els del sector, la cultura és essencial, però s'ha de saber explicar bé que la cultura és necessària per crear una societat més lliure, més justa, més cohesionada i més pròspera. I per fer-ho cal una bona formació cultural. I cal una oferta cultural d'acord amb les nostres ambicions. Si ens preguntem què implica ser un bon polític molta gent dirà que això equival a ser un bon gestor i tenir el país al cap. Però és poc habitual que algú digui que calen polítics amb un bon bagatge cultural i educatiu. Educació i cultura estan íntimament lligades, haurien d'anar sempre de la mà. Si hi ha un polític amb aquest biaix cultural, llavors és vist com un alien, un "mem" o un bitxo rar.

Consideres que hem d'anar cap a un nou pacte cultural? Què hauria de tenir en compte per convertir-se en un veritable revulsiu social?

Hem d'anar cap a un pacte cultural. Això està claríssim. I té molt a veure amb la reivindicació dels Drets culturals, és a dir, el dret que té qualsevol persona de participar lliurement en la vida cultural. Només un 9'6% dels catalans amb el tram de renda més baix pot accedir a les activitats culturals. Tenim un problema d'elitisme, i caldria esborrar aquesta frontera que ens separa del lliure accés a la cultura de tothom qui ho vulgui. Hem de propiciar que quedin preservats els drets culturals de la ciutadania. Per això és molt necessari un nou pacte cultural, que serveixi de revulsiu i apugi els imports pressupostaris. De l'1% hauríem de passar al 2%, que és una reivindicació històrica. I fins i tot acostar-nos a alguns països, que estan molt per sobre nostre. Aquí entren polítiques molt concretes, com els dels drets culturals, però també preservar la llibertat d'acció dels artistes. No resulta increïble que, ara mateix, tinguem un raper a la presó? Què passa quan vulnerem els drets de creació i de discurs lliure dels artistes? En aquest sentit, també cal avançar en l'estatut de l'artista, com a via per superar la precarietat del sector. Per exemple: prop del 80% dels actors viuen amb dotze mil euros anuals. Deu haver un petit tant per cent amb sous astronòmics, però la realitat és incontestable: hi ha una gran precarietat. També necessitem una llei dels ensenyaments artístics, per tal de regular-los. És a dir, què hem d'ensenyar, quins protocols hem d'establir i quins valors ètics hi ha al darrere dels valors estètics. També hi ha la possibilitat de la casella cultural a l'IRPF, o fer una aplicació de l'IVA reduït a tots els productes culturals, perquè ara només s'aplica a determinats productes, no pas a tots. I, evidentment, la fita d'aconseguir la igualtat de gènere en el sector.

Ets el responsable del nou Congrés de la Cultura Catalana. El Congrés, pròpiament dit, va tenir lloc entre el 1975 i el 1977. Què ha canviat des de llavors a Catalunya? Cap a on hem d'anar?

Ha canviat tot. El Primer Congrés va ser un èxit i va tenir molt d'impacte. Molta gent el recorda encara i per això ara hi ha la necessitat de tornar-ne a fer un altre. Per què? Doncs perquè va articular, com la Mancomunitat, una societat cultural. I va articular els Països Catalans. I això s'ha difuminat en aquests cinquanta anys. Una de les prioritats del nou congrés és dur a terme, de nou, aquesta articulació. Per mi el precepte bàsic és que el Congrés dels setanta va definir un marc de convivència, i també va definir qui som nosaltres i què volíem ser. Ara el més important és redefinir qui som nosaltres. Perquè el nosaltres d'ara, del 2024, i el del 1975, no tenen res a veure. Han canviat els aspectes demogràfics, amb noves realitats i ciutadans, amb moltes cultures en convivència. Ha canviat les tecnologies, les maneres de comunicar-se, de moure's, d'entendre el món i les cultures. Hi ha noves identitats i un debat profund sobre l'equitat i el gènere. En el Congrés dels setanta, per exemple, no surt enlloc la paraula feminisme...

Ets de Granollers, un municipi que ha estat tot un referent en el camp de la cultura municipal. Què creus que pot exportar Granollers a la resta de municipis, des del punt de vista cultural?

Penso que Granollers és un reflex fidel de la realitat catalana. Mig en broma, mig seriosament, a les eleccions es diu que Granollers és "l'Ohio català", perquè el que vota Granollers és el que surt a Catalunya. En tot cas, penso que la idiosincràsia cultural granollerina és un bon reflex de la catalana, perquè és una ciutat amb un gran teixit associatiu, cosa que ens defineix com a catalans. I, a Granollers, aquest teixit associatiu té molta força: tenim una festa major alternativa que ha esdevingut l'oficial, gestionada per les entitats festives, i l'ajuntament hi ha apostat. I després, tenim un espai com Roca Umbert, la Fàbrica de les Arts, que és una gran fita, que s'ha anat fent amb el temps i amb la petjada de la gent, de nou. Al principi va costar de trobar-ne l'encaix, però és un bon model de com es pot aglutinar la rica diversitat de la cultura: hi ha l'estudi del fotògraf Joan Fontcuberta i d'altres més joves com Lurdes R. Basolí, al costat d'un taller de creació de gegants i capgrossos i dels locals de Blancs i Blaus; hi ha l'espai d'assaig dels Xics i la residència de creadors. Tot plegat, en un mateix gran espai, obert i cèntric, convivint amb les entitats, la Biblioteca, els mitjans de comunicació, un coworking i un centre d'aprenentatge teatral. No es pot negar la potència que té.

Et veurem algun dia com a regidor de cultura de Granollers?

No, no ho crec pas (riu).

Has compaginat l'escriptura, el periodisme, la comunicació i la gestió cultural. Què t'ha aportat cadascun

d'aquests àmbits i com els harmonitzes?

Jo m'he dedicat al periodisme cultural, seguint l'actualitat catalana en sentit ampli. Això també té a veure amb la gestió cultural i l'escriptura. En el fons són tres àmbits diferents però que per mi formen part d'un mateix tot. Jo només puc creure amb entusiasme en la cultura, perquè m'ha propiciat uns valors i coneixements, un estil de vida, una formació i uns gustos. No és només veure una pel·lícula o llegir un llibre per passar-t'ho bé, sinó que a través de la diversió estàs adquirint coses que et conformen com a persona. A mi això és el que em fa vibrar, perquè m'ho he passat de conya i a sobre he après un munt de coses. I això, a la vida, no hi ha res més que t'ho ofereixi.

Categories: Entrevista

Etiquetes: governança cultural

Etiquetes: drets culturals

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2024/04/plantadae-entrevista>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/9373>